

Προγραμματισμός Σημασιολογικού Ιστού

Ενότητα 5: Χρησιμοποιώντας Ενιαία Αναγνωριστικά – URIs και IRIs

Μ.Στεφανιδάκης

14-3-2017

Η έννοια της οντότητας

- ▶ Στον Σημασιολογικό Ιστό οι **τριάδες** μπορούν να εκληφθούν ως σύνολο **δηλώσεων** (statements)
 - ▶ Π.χ., Για τα A, B και Γ ισχύουν τα X και Y
 - ▶ Τι μπορούν να είναι τα A, B, Γ, X και Y ;
 - ▶ Οτιδήποτε! Πόροι (ιστοσελίδες και άλλα αρχεία), πράγματα, άνθρωποι, έννοιες, συναισθήματα...
- ▶ Στον Σημασιολογικό Ιστό κάνουμε δηλώσεις σχετικά με **οντότητες** (entities)
 - ▶ Απαιτούνται **αναγνωριστικά ονόματα** (identifiers)
 - ▶ Που αναφέρονται σε κάθε τέτοια οντότητα
 - ▶ Τα ονόματα αυτά θα χρησιμοποιηθούν στις τριάδες (δηλώσεις)

Οντότητες, πόροι ή πράγματα;

- ▶ Η πολλαπλή ορολογία του Σημασιολογικού Ιστού για τις οντότητες:
 - ▶ Ο όρος **οντότητα** (entity) χρησιμοποιείται ως μια γενικότερη έκφραση, κατάλληλη τόσο για απτές όσο και άυλες έννοιες
 - ▶ Όταν η έννοια που περιγράφεται είναι έγγραφο στον παγκόσμιο ιστό (π.χ. μια ιστοσελίδα) συχνά μιλάμε για **πόρο** (resource)
 - ▶ Τέλος, ο ασαφής και γενικός όρος **“πράγμα”** (thing) απαντάται συχνά, ακόμα και χωρίς εισαγωγικά!
- ▶ Εμείς θα χρησιμοποιήσουμε στη συνέχεια τον γενικότερο όρο **οντότητα**

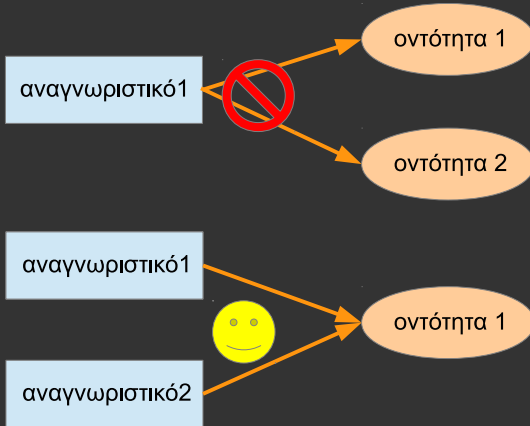
Αναγνωριστικά Οντοτήτων

- ▶ Στον Σημασιολογικό Ιστό θέλουμε να **συνδυάζουμε** δεδομένα από **πολλαπλές πηγές και παραγωγούς**
 - ▶ Συνεπώς, το ζητούμενο είναι η **σφαιρική** αναγνώριση των οντοτήτων
 - ▶ Ένα **αναγνωριστικό** να υποδηλώνει μία και μόνο οντότητα, σε **παγκόσμιο επίπεδο**
- ▶ Στα παραδείγματά μας μέχρι τώρα
 - ▶ Χρησιμοποιούμε **τοπικά** αναγνωριστικά
 - ▶ **Όμως:** ένα αναγνωριστικό όπως π.χ. **sem_web** μπορεί να χρησιμοποιείται από τρίτους για τελείως διαφορετική οντότητα!
- ▶ **Η (πικρή) αλήθεια:** τα αναγνωριστικά στα παραδείγματά μας μέχρι τώρα αξίζουν όσο και οι ονομασίες των ανώνυμων κόμβων..
 - ▶ Ήρθε η ώρα να στηριχτούμε σε **πρότυπα!**

Σημείωση: Αμφισημία και Ταυτοσημία

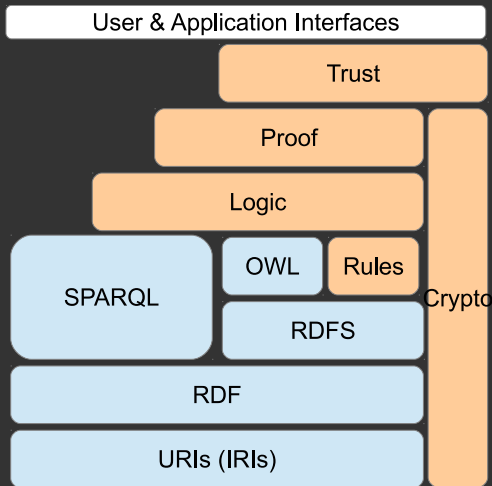
- ▶ Επιτρέπεται **ένα** αναγνωριστικό όνομα να αναφέρεται σε δύο **διαφορετικές** οντότητες;
 - ▶ **ΟΧΙ!!!** Ένα αναγνωριστικό προσδιορίζει μοναδικά μια οντότητα
- ▶ Δύο **διαφορετικά** αναγνωριστικά μπορούν να αναφέρονται στην **ίδια** οντότητα;
 - ▶ **ΝΑΙ!!!** Αυτό είναι απόλυτα επιτρεπτό
 - ▶ π.χ. τα
http://dbpedia.org/resource/Mount_Olympus
και <http://sws.geonames.org/734890/>
αναφέρονται στην ίδια οντότητα (το βουνό Όλυμπο)
- ▶ **Πρακτικά:** στο δικό μας σετ δεδομένων **καλό είναι** να χρησιμοποιούμε μόνο ένα αναγνωριστικό για την ίδια οντότητα

Αμφισημία και Ταυτοσημία σχηματικά

Η δεύτερη περίπτωση είναι νόμιμη! Καλό είναι να συνοδεύεται από μια **δήλωση ισοτιμίας** μεταξύ του **αναγνωριστικού1** και του **αναγνωριστικού2**

Τα επίπεδα του Σημασιολογικού Ιστού

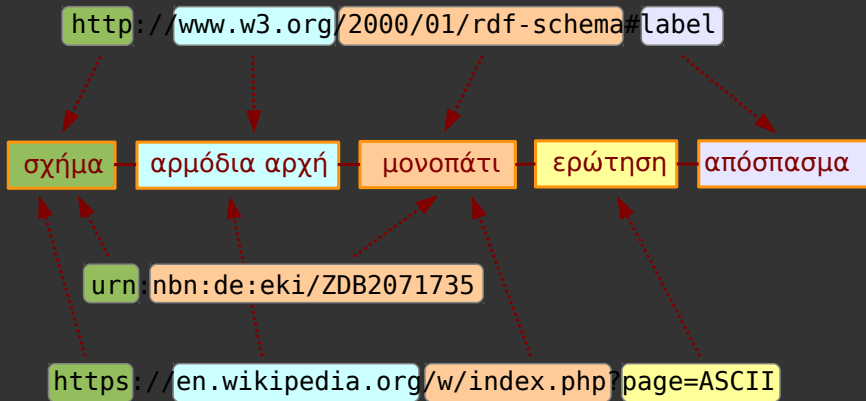

Και τα πρότυπα των χαμηλότερων επιπέδων, καθιερωμένα από τον οργανισμό **W3C** (World Wide Web Consortium)

Uniform Resource Identifiers (URIs)

- ▶ **URI**: ένα συμπαγές string με καλά ορισμένους κανόνες σύνταξης
 - ▶ που αναγνωρίζει μια οποιαδήποτε οντότητα (στο πρότυπο ονομάζεται “resource”)
 - ▶ **Μονοσήμαντα** και με **παγκόσμια ισχύ**
 - ▶ Η οντότητα μπορεί να είναι οτιδήποτε: όχι μόνο μια πληροφοριακή πηγή (όπως ένα έγγραφο ή μια ιστοσελίδα) αλλά και άνθρωπος, πράγμα, έννοια, συναίσθημα, κλπ
- ▶ Προσοχή: το URI **δεν είναι** η οντότητα αλλά **αναφέρεται** στην οντότητα

Γενική σύνταξη URIs

Κάθε υποκατηγορία URI μπορεί να έχει τη δική της υπο-μορφή

Μορφές URIs

- ▶ Μια μεγάλη κατηγορία URIs μοιάζουν με διευθύνσεις στο Web (**URLs**)
 - ▶ π.χ. http://dbpedia.org/resource/Lodovico_Giustini
- ▶ Μια δεύτερη κατηγορία URIs έχει τελείως διαφορετικό σχήμα:
 - ▶ urn:uuid:f81d4fae-7dec-11d0-a765-00a0c91e6bf6
 - ▶ urn:nbn:de:eki/ZDB2071735
 - ▶ URN:ISBN:978-82-8140026-9
 - ▶ Αυτά ονομάζονται Uniform Resource Names (**URNs**)
- ▶ Και οι δύο τύποι απαιτούν μια εκδούσα αρχή για την **μονοσήμαντη** και **σφαιρική** ανάθεση μέρους του URI

Μοιάζουν αλλά δεν είναι URLs

- ▶ Στον **κλασσικό** Σημασιολογικό Ιστό το URI:

`http://dbpedia.org/resource/Lodovico_Giustini`

- ▶ απλά αναγνωρίζει την οντότητα “Lodovico Giustini” (το πρόσωπο)
- ▶ και επιτρέπει να κάνουμε δηλώσεις σχετικές με την οντότητα αυτή
 - ▶ όταν το URI εμφανίζεται ως υποκείμενο ή αντικείμενο σε τριάδες
- ▶ **Δεν απαιτείται η ύπαρξη πληροφορίας σ’αυτή τη διεύθυνση!**
 - ▶ Το αντίθετο μάλιστα: δεν πρέπει να υποθέσουμε κάτι τέτοιο
 - ▶ **Πόσο πρακτικό μπορεί να είναι αυτό;**
 - ▶ Το θέμα θα μας απασχολήσει αργότερα, στα πλαίσια των Συνδεδεμένων Δεδομένων – Linked Data

Τι ισχύει για τα URNs;

- ▶ Η αρχική ιδέα ήταν η κατασκευή ιδανικών URIs
 - ▶ Με αποσύνδεση της **θέσης** από το **όνομα**
 - ▶ Σε αντίθεση με τα “μη καθαρά” `http://..` URIs
 - ▶ που, αν και δεν είναι υποχρεωτικό, συχνά “μπερδεύουν” την αναγνώριση μιας οντότητας με την προσπέλαση της σχετικής πληροφορίας
- ▶ Στην πράξη αποδείχτηκε ότι τα URNs είναι δύσχρηστα
 - ▶ Η **προσπέλαση σχετικής πληροφορίας είναι κυρίαρχη στην εποχή του Web!**
 - ▶ Με τα URNs η προσπέλαση είναι αδύνατη:
 - ▶ πώς ξέρουμε ότι για το `urn:nbn:de:eki/DNB991052625` θα πάρουμε πληροφορία...
 - ▶ ...από το `http://gso.gbv.de/DB=2.1/CMD?ACT=SRCHA&IKT=8132&TRM=DNB991052625;`
- ▶ Σήμερα, όλο και περισσότερο χρησιμοποιούνται `http` URIs στη θέση τους

URIs και IRIs

- ▶ Σύμφωνα με τη αρχική σύνταξη των URIs [RFC3986] οι επιτρεπόμενοι χαρακτήρες σε ένα URI ανήκουν στο 7-bit ASCII (απλοί λατινικοί χαρακτήρες)
- ▶ Οι πιο κάτω χαρακτήρες είναι **δεσμευμένοι** και πρέπει (ως δεδομένα) να κωδικοποιούνται με %xx

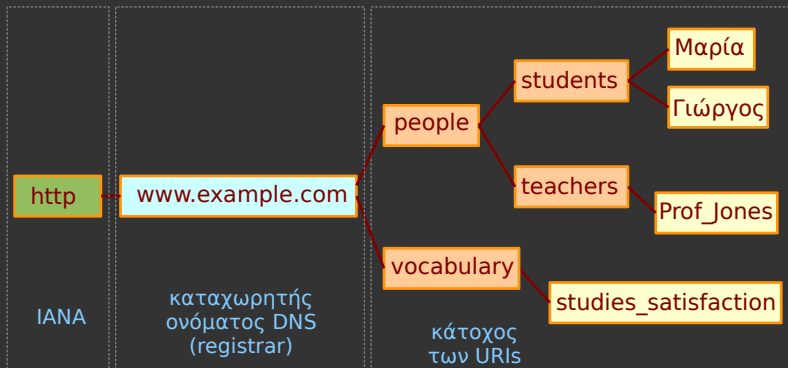
: / ? # [] @ ! \$ & ' () * + , ; =

- ▶ Επίσης τα http URIs πρέπει να κωδικοποιήσουν και τους χαρακτήρες

< > " space { } | \ ^ `

- ▶ Τα σύγχρονα πρότυπα του Σημασιολογικού Ιστού χρησιμοποιούν τον όρο Internationalized Resource Identifiers (**IRIs**, [RFC3987]), όπου επιτρέπεται κάθε χαρακτήρας Unicode (εκτός των δεσμευμένων)
 - ▶ Σε επόμενα χρησιμοποιούμε ισοδύναμα τους όρους URI και IRI

Ποιος διαχειρίζεται τα URIs;

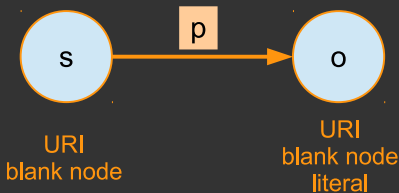
Η ιεραρχική διαχείριση **εγγυάται** τη μονοσήμαντη αναγνώριση!

Χώροι ονομάτων (Namespaces)

- ▶ Λογική **ομαδοποίηση** των URIs
- ▶ Κάθε URI χωρίζεται σε δύο μέρη:
 - ▶ **Πρόθεμα** (prefix) που ορίζει τον "χώρο διευθύνσεων" για κάθε ομάδα URIs
 - ▶ **Τοπικό μέρος** (local part), αναφέρεται στην οντότητα καθαυτή
 - ▶ `http://ex.com/resource/entityA`
 - ▶ "slash (/) namespace"
 - ▶ `http://ex.com/vocab#termX`
 - ▶ "hash (#) namespace"
 - ▶ "hash" και "slash" URIs: ισοδύναμα ως προς τη χρήση ως αναγνωριστικά
 - ▶ Τα πράγματα αλλάζουν όταν χρησιμοποιούνται και για προσπέλαση (θα το δούμε αργότερα)

Χρήση των URIs στις τριάδες (s,p,o)

- ▶ Αντικαθιστώντας τα “ασθενή” αναγνωριστικά σε **subject** και **object**
- ▶ Με “ισχυρά” αναγνωριστικά URIs
- ▶ Η έννοια που μεταδίδεται είναι σαφέστερη από πριν
 - ▶ Τι άλλο μπορεί να γίνει;
 - ▶ Τι συμβαίνει με το **predicate** της τριάδας;

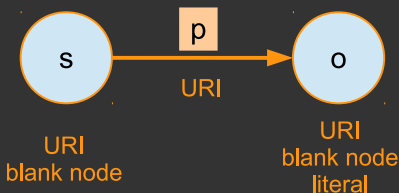

Λεξιλόγια (Vocabularies): Εισαγωγή

- ▶ Στον Σημασιολογικό Ιστό, τα **λεξιλόγια** είναι ομάδες URIs, σε έναν κοινό χώρο ονομάτων, για την περιγραφή **όρων** σχετικών με το εκάστοτε πεδίο εφαρμογής
 - ▶ Παράδειγμα: έστω (υποθετικό) λεξιλόγιο για την περιγραφή εργασιακών σχέσεων, το οποίο περιέχει τα URIs:
 - ▶ <http://ex.com/evocab#Employee>
 - ▶ <http://ex.com/evocab#Employer>
 - ▶ <http://ex.com/evocab#salary>
 - ▶ <http://ex.com/evocab#worksAt>
 - ▶ Κ.Ο.Κ.
- ▶ Τα URIs ενός λεξιλογίου χρησιμοποιούνται σε μεγάλο βαθμό (αλλά όχι μόνον) ως **κατηγορήματα** (predicates) των τριάδων

Ευρέως γνωστά λεξιλόγια – Γιατί;

- ▶ Η χρήση ευρέως **γνωστών λεξιλογίων** στα σημασιολογικά δεδομένα
 - ▶ Επιτρέπει την κατασκευή έξυπνων εφαρμογών που μπορούν να “κατανοήσουν” τη σημασία των δεδομένων
 - ▶ και των σχέσεων μεταξύ δεδομένων
- ▶ Ένα γνωστό λεξιλόγιο δρα ως **κοινός σημασιολογικός παρονομαστής**
 - ▶ Έτσι, πριν φτιάξουμε το δικό μας, πρέπει να αναζητήσουμε ήδη υπάρχοντα λεξιλόγια!

Τώρα και τα predicates είναι URIs!